

УДК 342.751:351

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.3.3.18>**К. В. Оксютенко**

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

ЗМІСТ ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Актуальність статті полягає в тому, що інструменти публічного адміністрування займають провідне місце в системі динаміки адміністративного права усіх сферах суспільного життя. Не є виключенням із цього правила й суспільні відносини у сфері публічного адміністрування цифрового суспільства в Україні. В якій застосовуються як загальноновизнані, так і специфічні способи адміністративно-правового впливу на об'єкти адміністративно-правових відносин сфери цифрового суспільства. Однак, інструменти публічного адміністрування цифрового середовища є не досконалими, можна сказати молодими, серед інших класичних форм і методів публічного управління та потребують подальшого теоретичного розвитку та законодавчого вдосконалення. У статті наголошено, що публічне адміністрування цифрового суспільства в Україні полягає в адміністративній діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо створення умов (а в окремих випадках і безпосередньо реалізації) для створення, розповсюдження, зберігання, використання, узагальнення та захисту цифрової інформації, як провідного надбання української нації та міжнародної спільноти, як невід'ємного чинника правової демократичної соціальної держави з ринковою економікою в якій будується розвинуте громадянське суспільство. Інструмент публічного адміністрування – це зовнішній вираз однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій загальних і спеціальних суб'єктів публічної адміністрації, реалізований у межах відповідності визначеної законом компетенції з метою модернізації публічних послуг, розвитку взаємодії публічної влади, громадян і бізнесу на основі домінування цифрового суспільства, зокрема утвердження електронного врядування в усіх сферах суспільного життя. Зроблено висновок, що до змісту інструментів публічного адміністрування у сфері слід віднести: видання нормативно-правових актів; видання індивідуальних актів; здійснення планування (прогнозування) стану і розвитку інформаційного суспільства, електронного урядування та сфери інформатизації; проведення цифрових експертиз; здійснення утвердження ведення утвердження та ведення електронних інформаційних ресурсів та ін.; використання засобів переконання для розвитку електронної демократії; забезпечення надання адміністративних послуг та інших цифрових послуг; здійснення моніторингу у сфері інформатизації.

Ключові слова: видання індивідуальних актів, видання нормативно-правових актів, електронне врядування, зміст, інструмент публічного адміністрування, моніторинг, планування, цифрове суспільство, цифрові послуги.

Постановка проблеми. Інструменти публічного адміністрування займають провідне місце в системі динаміки адміністративного права усіх сферах суспільного життя. Не є виключенням із цього правила й суспільні відносини у сфері публічного адміністрування цифрового суспільства в Україні. В якій застосовуються як загальноновизнані, так і специфічні способи адміністративно-правового впливу на об'єкти адміністративно-правових відносин сфери цифрового суспільства.

Однак, інструменти публічного адміністрування цифрового середовища є не доскона-

лими, можна сказати молодими, серед інших класичних форм і методів публічного управління та потребують подальшого теоретичного розвитку та законодавчого вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню публічного адміністрування цифрового суспільства в Україні присвячені праці таких вчених-правників як: А. Стріжкової, В. Галуцька, В. Куйбіди, В. Наместнікової, В. Степанова, І. Дороніна, І. Струтинської, І. Янкової, М. Гордиського, М. Міхровської, Н. Левицької, О. Карпенко, О. Качного, О. Скибуна, П. Діхтієвського, П. Клімушина, Є. Додіної, А. Єлістратова,

В. Колпакова, Т. Комзюка, Ю. Ковальова та ін. Проте безпосередньо аналізовану нами проблематика не входили в предмет їхніх досліджень.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі цінностей природного права, теорії адміністративного права, чинного законодавства сформулювати розкрити зміст інструментів публічного адміністрування цифрового суспільства в Україні.

Виклад основного матеріалу. Інформаційне цифрове суспільство – це якісно новий етап розвитку людства, в якому будь-яка людина за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій може отримувати, переробляти, розповсюджувати інформацію, а держава забезпечує високий рівень інформатизації всіх галузей. Основні складові інформаційного суспільства – це людина, інформація, інформаційні ресурси та інформаційно-комунікаційні технології. Основні ознаки інформаційного суспільства – це вільний доступ будь-якої людини до будь-якої інформації, високий рівень розвитку інформаційно комунікаційних технологій та наявність розвиненої інформаційної інфраструктури суспільства. Вперше план стратегічного розвитку інформаційного суспільства на міжнародному рівні був закладений на Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства (Женева, 2003 р.) [2].

В інших наукових працях ми довели, що: Публічне адміністрування цифрового суспільства в Україні полягає в адміністративній діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо створення умов (а в окремих випадках і безпосередньо реалізації) для створення, розповсюдження, зберігання, використання, узагальнення та захисту цифрової інформації, як провідного надбання української нації та міжнародної спільноти, як невід'ємного чинника правової демократичної соціальної держави з ринковою економікою в якій будується розвинуте громадянське суспільство. Інструмент публічного адміністрування – це зовнішній вираз однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій загальних і спеціальних суб'єктів публічної адміністрації, реалізований у межах відповідності визначеної законом компетенції з метою модернізації публічних послуг, розвитку взаємодії публічної влади, громадян і бізнесу на основі домінування цифрового суспільства, зокрема утвердження електронного врядування в усіх сферах суспільного життя.

Звертаючись до теорії адміністративного права необхідно відзначити, що в юридичній літературі існують два основних підходи до

розкриття видів інструментів публічного адміністрування. Перший – вузький, який відстоюють професори Р. Мельник, С. Мосьондз та ін., до їх складу відносячи інструменти, використання яких суб'єктами владних повноважень може бути прямо оскаржено в системі адміністративних судів згідно із КАСУ. А саме: видання нормативно-правових актів; видання індивідуальних актів; укладення адміністративних договорів; використання актів-планів; використання актів-дій. Другий – широкий, прихильниками якого є професори В. Галуцько, О. Правоторова та ін., які до складу інструментів публічного адміністрування відносять широке коло елементарних і комплексних заходів (способів) адміністративної діяльності публічної адміністрації. На їх погляд, суб'єкти публічної адміністрації в процесі надання адміністративних послуг і здійснення виконавчої і розпорядчої діяльності з метою забезпечення публічного інтересу відповідно до своєї компетенції можуть застосовувати такий арсенал інструментів публічного адміністрування: 1. Форми публічного адміністрування: видання нормативно-правових актів; видання індивідуальних адміністративних актів; укладення адміністративних договорів; учинення інших юридично значущих дій; здійснення матеріально-технічних операцій. План як інструмент публічного адміністрування; Фактична дія як інструмент публічного адміністрування; Методи публічного адміністрування: методи заохочення; методи переконання; методи адміністративного примусу: а) адміністративно-запобіжні заходи; б) заходи адміністративного припинення; в) адміністративні стягнення. Адміністративно-правові режими. Контроль (нагляд) та електронне врядування [2].

З урахуванням переваг технологій електронних послуг основними заходами із забезпечення розвитку електронного урядування в Україні: запровадження електронних послуг, у тому числі адміністративних, в усіх сферах суспільного життя, а також надання інтегрованих електронних послуг за життєво важливими та бізнес-ситуаціями; реалізація принципу єдиного вікна ("one-stop-shop") шляхом забезпечення розвитку та функціонування Єдиного державного порталу адміністративних послуг як єдиної точки доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг; розвиток електронних публічних закупівель, електронних договорів і рахунків, електронних аукціонів; стимулювання використання електронних послуг фізичними та юридичними особами [3; 4].

Виходячи з таких вихідних положень слід погодитися із теоретиками адміністративного права, які вважають, що інститут інструментів публічного адміністрування не є сталою конструкцією. Спеціальними законами та підзаконними нормативними актами можуть бути визначені й інші види інструментів публічного адміністрування. У процесі розвитку публічного адміністрування можуть виникати нові й скасовуватися застарілі інструменти публічного адміністрування [2]. Природньо що певні особливості має й специфіка змісту інструментів публічного адміністрування цифрового суспільства в Україні.

Для їх розкриття, звернемося до положень компетенцій Державного агентства з питань електронного урядування України (далі Агентства), як прикладу провідного суб'єкта публічної адміністрації, який безпосередньо здійснює публічне адміністрування в аналізованій нами сфері. Агентство відповідно до покладених на нього завдань: видає нормативно-правові та неперсоніфіковані акти, які є обов'язковими до виконання визначеним колом осіб; організовує проведення прогнозно-аналітичних досліджень стану розвитку інформаційного суспільства, електронного урядування та сфери інформатизації; проводить цифрову експертизу та готує відповідні висновки до проектів нормативно-правових актів з питань інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства, електронної демократії, надання адміністративних послуг або цифрового розвитку; здійснює моніторинг у сфері інформатизації; погоджує галузеві, регіональні програми та проекти інформатизації, програми та проекти інформатизації органів місцевого самоврядування, здійснює їх координацію і вносить подання Кабінетові Міністрів України щодо зупинення виконання таких програм та проектів; здійснює реєстрацію державних електронних реєстрів, кадастрів, державних та інших обов'язкових класифікаторів у Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів; забезпечує розвиток Єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України з можливістю інтеграції інформаційних ресурсів центральних та місцевих органів виконавчої влади, що розміщені в Інтернеті; координує діяльність органів виконавчої влади, пов'язану із створенням та інтеграцією електронних інформаційних систем і ресурсів в Єдиний веб-портал органів виконавчої влади та наданням інформаційних та інших послуг [4].

Крім того прикладом комплексного інструмента публічного адміністрування цифрового суспільства в Україні є дуже зручний і надійний електронний урядовий сервіс «ДІЯ». Він є провідним засобом підвищення ефективності публічного адміністрування як на центральному, так і на місцевому рівнях; орієнтований на приватних фізичних і юридичних осіб, а також на покращення внутрішні організаційної діяльності органів установ підприємств державної і комунальної форми власності; є вагомим чинником протидії корупції; є провідним чинником інтеграції вітчизняного суспільства до цінностей і стандартів Європейського союзу та НАТО; у більшості випадків публічні цифрові послуги надаються безкоштовно або за незначну плату; став провідним чинником отримання знань як для школярів, студентів, чиновників, так і значної кількості пересічних громадян [5].

Висновки. Виходячи із таких теоретичних, законодавчих положень і власного досвіду ми вважаємо, що до змісту інструментів публічного адміністрування у сфері слід віднести: видання нормативно-правових актів; видання індивідуальних актів; здійснення планування (прогнозування) стану і розвитку інформаційного суспільства, електронного урядування та сфери інформатизації; проведення цифрових експертиз; здійснення утвердження ведення утвердження та ведення електронних інформаційних ресурсів та ін.; використання засобів переконання для розвитку електронної демократії; забезпечення надання адміністративних послуг та інших цифрових послуг; здійснення моніторингу у сфері інформатизації. В цілому слід підкреслити що основним комплексним інструментом публічного адміністрування є електронне урядування, зокрема виділено, що найбільш вдалим способом його реалізації є електронний урядовий сервіс «ДІЯ».

Список використаної літератури:

1. Петрухно Ю. Інформаційне суспільство: поняття, основні складові, характеристика. *Вісник ОНУ*. 2014. Випуск 19. С. 127–132.
2. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін.; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.
3. Концепція розвитку електронного урядування в Україні. Схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. *Верховна Рада України*. 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p#Text>

4. Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 492. *Верховна Рада України*. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-п#Text>
5. Питання Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1137. *Верховна Рада України*. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-п#Text>
6. Європа та Глобальне інформаційне суспільство : Рекомендації Європейській раді. Брюссель, 26 травня 1994 р. (Europe and the Global Information Society. Recommendations to European Council. Brussels, 26 May 1994). *Європа на шляху до інформаційного суспільства* : Матеріали Європейської Комісії 1994–1995 рр. Київ, Державний комітет зв'язку та інформатизації України. Вид. «Зв'язок», 2000.
6. James R. Beniger. The Control Revolution: Technological and Economic Origins of the Information Society. Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1968.

Oksiutenko K. V. Contents of public administration tools digital society in Ukraine

The relevance of the article lies in the fact that the tools of public administration occupy a leading place in the system of dynamics of administrative law in all spheres of public life. Public relations in the field of public administration of the digital society in Ukraine are no exception to this rule. In which both generally recognized and specific methods of administrative-legal influence on objects of administrative-legal relations in the field of digital society are used. However, the tools of public administration of the digital environment are not perfect, one might say young, among other classical forms and methods of public administration and need further theoretical development and legislative improvement. The article emphasizes that the public administration of the digital society in Ukraine consists in the administrative activity of the subjects of the public administration regarding the creation of conditions (and in some cases, the direct implementation) for the creation, distribution, storage, use, generalization and protection of digital information as a leading asset of the Ukrainian nation and the international community, as an integral factor of a legal democratic social state with a market economy in which a developed civil society is being built. A tool of public administration is an external expression of groups of administrative actions of general and special subjects of public administration that are uniform in their nature and legal nature, implemented within the limits of competence defined by law with the aim of modernizing public services, developing interaction between public authorities, citizens and business on the basis of dominance digital society, in particular the adoption of electronic governance in all spheres of public life. It was concluded that the content of public administration tools in the field should include: issuance of normative legal acts; issuance of individual acts; implementation of planning (forecasting) of the state and development of the information society, e-government and the field of informatization; conducting digital examinations; implementation of approval, maintenance of approval and maintenance of electronic information resources, etc.; use of means of persuasion for the development of e-democracy; provision of administrative services and other digital services; implementation of monitoring in the field of informatization.

Key words: content, digital services, digital society, e-government, issuance of individual acts; issuance of regulations, monitoring, planning, public administration tool.